

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

PEYGAMBERİMİZİN HAYATI 12

PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

Neler Öğreneceğiz?

1. Cahiliyeden İslam Topluma Geçiş
2. İnanç Hayatında Değişim
3. Aile Hayatında Değişim
4. Ekonomik Hayatta Değişim
5. Siyasi Alanda Değişim
6. Bir Sahabi Tanıyorum: Mus'ab b. Umeyr (r.a.)
7. Hadisten Hayata

➤ **Cahillik denince
ne anlıyorsunuz?**

1. Cahiliyeden İslam Toplumuna Geçiş

- İlmin zıddı, bilgisizlik, doğru olanın tersine inanma gibi anlamlara gelir. Cahil, cahillik, cehalet aynı kökten türeyen kelimelerdir.
- Allah'ın indirdiği hükümleri ve bilgileri kabul etmemek, insanlar tarafından belirlenen ve vahye dayanmayan batıl hükümlere, düşünce ve sistemlere inanmaktır.

Cahiliye:

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Cahiliye kavramı genellikle Arapların İslam'dan önceki inanç, tutum, yaşayış ve davranışlarını İslami devirden ayırt etmek için kullanılmıştır.
- Bu nedenle genellikle Arapların İslam'dan önceki dönemine **Cahiliye** ya da **Cahiliye Dönemi** denir.
- Bunun yanı sıra cahiliye anlayış ve davranışları Kur'an-ı Kerim'de haber verilmiştir.

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

Cahiliye toplumlarında şirk ve bâtıl inançlar hakimdir.

Alkol, kumar, faizcilik ve fuhuş gibi günahlar yaygındır.

Güçlü zayıfı ezer.

Toplum efendiler ve köleler olarak ayrılır; kölelerin, kadın ve çocukların hiçbir hakkı yoktur.

Kavimcilik ve kabilecilik vardır.

Cahiliye ahlakı kabalık ve zorbalık üzere kuruludur.

- Cahiliye Dönemi inançlarının temelinde birtakım hurafeler vardır.
- Hurafeler, din dışı alanlarda görülmekle birlikte dinî konularda da yaygındır.

- Allah'tan başka varlıklardan yardım alma gayesi güden, insanın kaderini değiştirme iddiası taşıyan, insanları sağlam bilgi kaynaklarından ve sebeplere başvurmaktan alıkoyan her türlü batıl inanç ve uygulamalara hurafe denir.

Hurafe:

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Cahiliye Dönemi'nde Araplar, başta güneş ve ay olmak üzere birtakım gök cisimlerine; kendi oydukları putlara, cin ve şeytan gibi varlıklara taparlardı.
- Bunun yanı sıra, bu cisimler hakkında çeşitli batıl inançlara da sahiplerdi.
- Örneğin yıldızların yağmur yağdırdığına inanırlardı.
- Ayrıca bu dönemde düğüm atmak, düğümlere üfleme, fal okları ve yıldızlara bakmak yaygın bir şekilde görülmekteydi.

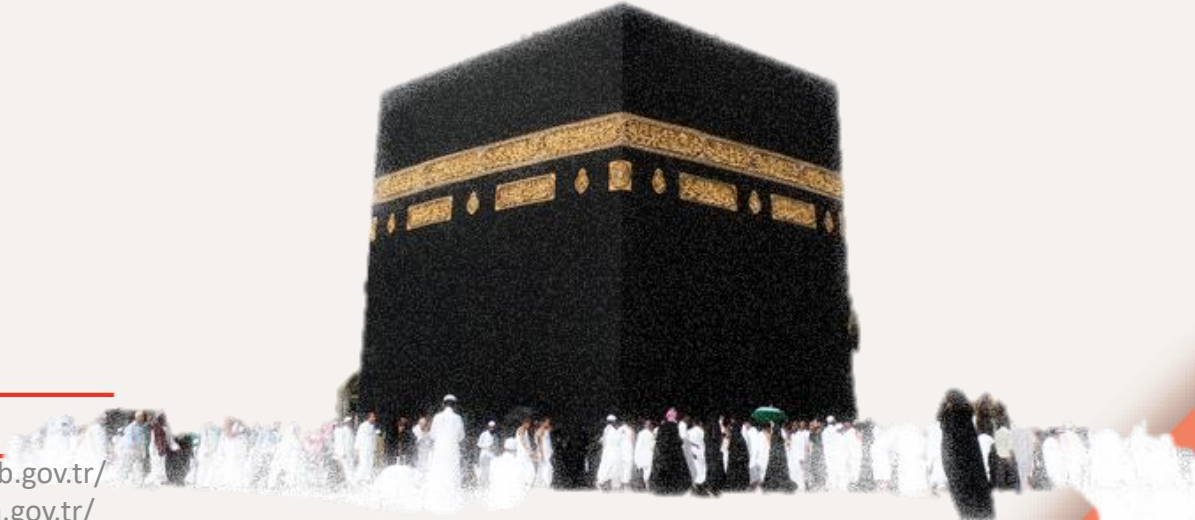
3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Peygamberimiz, sihir ve büyü yapılmasını Allah'a şirk koşmanın hemen ardından gelen büyük günahlar arasında saymıştır.
- Sihir ve büyü yapan kişinin yalancı olduğunu, şirke düştüğünü bildirmiştir.

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Peygamberimiz putperestlik, gök cisimlerine tapınma gibi Cahiliye inançlarıyla mücadele etmiştir.
- Mekke'nin fethinde Kâbe ve etrafında bulunan Cahiliye inancının sembolü olan putları temizlemiş, Arapların Kâbe ve Mekke'nin kutsallığıyla ilgili inançlarını hurafelerden arındırmıştır.

- Peygamberimiz, Cahiliye zihniyetinin temel özellikleri olan kabilecilik, kan davası, insan hakları ihlali, haksız kazanç gibi anlayışları Veda Hutbesi'yle ortadan kaldırmıştır.
- İslam dini bâtil inançlar yerine hakikati; cahiliye ahlakı yerine İslam ahlakını, bilgisizlik yerine ilmi, kabilecilik yerine İslam kardeşliğini; hukuksuzluğun yerine hakkı ve adaleti ikame etmiştir.

- Bir gün sahabeden Ebu Zer ile Bilal-i Habeşî arasında bir tartışma çıkar. Ebu Zer tartışma sırasında Bilal'e "kara kadının oğlu" diye hitap eder. Bu durumu öğrenen Peygamberimiz, Ebu Zer'e, "*Muhakkak sende Cahiliyeden bir şeyler kalmış.*" buyurur. Bunun üzerine Ebu Zer, Bilal'den özür diler.

(Buhârî, İman, 22.)

Peygamberimiz buyuruyor ki:

- “Dört şey vardır ki, Cahiliye ehlinin amellerindendir. Bunlar; soyuyla övünmek, başkalarının soyuna dil uzatmak, yıldızlardan yağmur istemek ve ölen kimselerin arkasından bağıra çağıra ağlamak.”

(Müslim, Cenâiz, 29.)

- “Allah’ın adıyla tevekkül ettim. Allah’ım! Ayağımızın kaymasından, şaşırmaktan, zulmetmekten, zulme uğramaktan, cahillik etmekten veya bize cahillik edilmesinden sana sığınırız.”

(Tirmizî, Daavât, 35.)

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Peygamberimiz ahabını ve ümmetini Cahiliye uygulamaları konusunda sürekli uyarmış, cahiliye anlayış, inanç ve davranışlarından sakınılmasını istemiştir.

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- İnsan, Yüce Allah'a iman edip O'na kul oldukça cehaletten kurtulup hidayete erer.
- Toplumlar da sosyal hayatlarını İslam nizamına göre şekillendirdikçe cahiliyeden kurtulup erdemli bir topluma dönüşürler.

➤ **Sizce doğru inanç nasıl kazanılır?**

2. İnanç Hayatında Değişim

- İslam'ın tevhid inancı, cahiliyenin şirk ve diğer tüm bâtil inançlarını yıkan temel inançtır.
- İnsan ancak tevhid inancı sayesinde gerçek inanca erişir.

- İhlas suresinde ifadesini bulan tevhit inancı ile; Allah'ın tek olduğu, hiçbir şeye ihtiyacı bulunmayıp yaratılmış tüm varlıkların Allah'a muhtaç olduğu, hiçbir varlığın Allah'a eş, ortak ve denk olmadığı bildirilmiştir.

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Dinimiz bize şirkten ve kâfirlikten kaçınmamız gerektiğini, daha önce böyle bir inanç ve davranışa düşenlerin tövbe ettiği takdirde affedileceğini bildirmiştir.

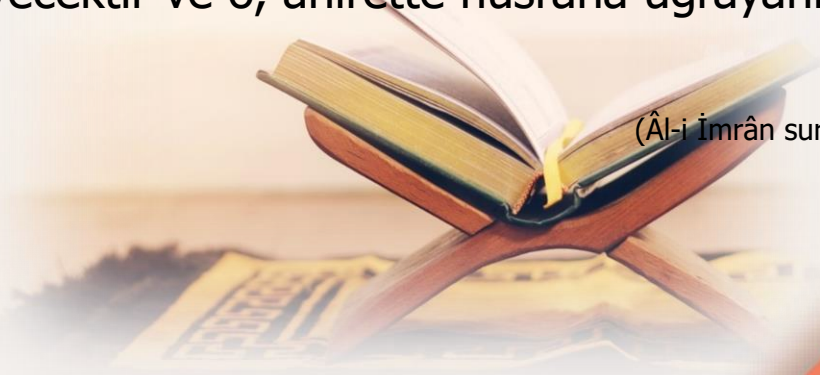
Rabbimiz buyuruyor ki:

- “Şüphesiz Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz. Bunun dışında kalan (günah)ları ise dilediği kimseler için bağışlar...”

(Nisâ suresi, 48. ayet.)

- “Her kim İslam’dan başka bir din ararsa bu kendisinden asla kabul edilmeyecektir ve o, ahirette hüsrana uğrayanlardan olacaktır.”

(Âl-i İmrân suresi, 85. ayet.)

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Kur'an-ı Kerim'de gaybı sadece Allah'ın bildiği belirtilerek; falcılık, astroloji ve kehanetçilik gibi uygulamaların bâtıl olduğu açıklanmıştır.

- Dinimizde üstünlüğün soyda ve kabilede değil, takvada olduğunu vurgulamıştır.
- Şeytanın vesvese ve kandırmalarından, Allah’a sığınılması gerektiği, onun insanın apaçık düşmanı olduğu belirtilmiştir.

- Kur'an-ı Kerim'de, yaratılmış her varlığın bir sonu olduğu; sonsuz olanın yalnızca Yüce Allah olduğu bildirilmiştir.
- Kulluk edilecek ve yardım istenecek yegâne varlık Yüce Allah'tır.

➤ **Sizce ideal bir aile hayatı nasıl olmalıdır?**

3. Aile Hayatında Değişim

- Aile, insanların dinî, hukuki ve ekonomik anlayışlarıyla doğrudan ilişkisi olan, toplumu oluşturan en temel kurumdur.
- Aile ve toplum yapısında esaslı bir dönüşüm ve değişim gerçekleştiren İslam dini, bu konuda Müslümanlara çeşitli sorumluluklar yüklemiş, görevler belirlemiştir.

Rabbimiz buyuruyor ki:

- “Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun...”

(Tahrîm suresi 6. ayet.)

Peygamberimiz buyuruyor ki:

- “Müminlerin imanca en mükemmel olanı; ahlakça en güzel olanı ve aile fertlerine yumuşak davrananıdır.”

(Ahmed b. Hanbel, C 6, s. 47.)

- “...En hayırlınız ailesine karşı en iyi olanınızdır...”

(İbn Mâce, Nikâh, 19.)

- Cahiliye toplumunda kadınların ve çocukların değeri yoktur.
- İslam öncesinde kadınlar hür olsun köle olsunlar mirastan mahrum bırakılırdı.
- Yeni doğan çocuk kız olursa bu utanç kabul edilir ve öldürülmesinde bir sakınca görülmezdi.

Rabbimiz buyuruyor ki:

- “Onlardan biri, kız ile müjdelendiği zaman içi öfke ile dolarak yüzü simsiyah kesilir. Kendisine verilen kötü müjde(!) yüzünden halktan gizlenir. Şimdi onu, aşağılanmış olarak yanında mı tutacak yoksa toprağa mı gömecek? Bak, ne kötü hüküm veriyorlar!”

(Nahl suresi, 58-59. ayetler.)

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

İslam, cahiliye dönemindeki aile hayatıyla ilgili yanlış ve adaletsiz uygulamaları kaldırmıştır.

- Kadınlara mehir verilmesi, mirastan hak sahibi olmaları gibi bir çok hüküm getirmiştir.
- Meşru olmayan evlilikleri yasaklamış, bu tür evlilikleri nikah ile meşru hâle getirmiştir.
- Cahiliye Dönemi'ndeki nikâh çeşitliliğini ortadan kaldırarak tek bir hükme bağlamıştır.
- Bu bağlamda evlilikte olduğu gibi boşanmanın şartlarını da belirlemiştir.

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Peygamberimiz, risalet gelmeden önceki dönemde Hz. Hatice ile örnek bir aile hayatı sürdürmüş, aile bireylerine şefkat ve merhametle davranmıştır.
- Kendisi ve ailesiyle ilgili konularda eşinin ve çocuklarının görüşlerine başvurmuş, onlarla istişare etmiştir.
- Kızlarının rızasını almadan onları evlendirmemiş; bütün bu davranışlarıyla insanlığa örnek olmuştur.

Rabbimiz buyuruyor ki:

- “Kendileri ile huzur bulasınız diye sizin için türünüzden eşler yaratması ve aranızda bir sevgi ve merhamet var etmesi de onun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir. Şüphesiz bunda düşünen bir toplum için ibretler vardır.”

(Rûm suresi, 21. ayet.)

-
- Dinimiz zinayı ve fuhşu yasaklamış ve inananları evliliğe ve aile kurmaya teşvik etmiştir.
 - Sevgili Peygamberimiz de inananları evliliğe teşvik eder; evlilik ve nikah işlerinde kolaylaştırıcı olur; gençlerin maddi ve manevi zor durumlara düşürülmesini istemezdi.

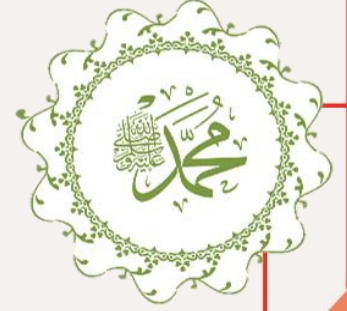
Peygamberimiz buyuruyor ki:

- “Nikâh benim sünnetimdendir. Kim benim sünnetime uygun davranmazsa benden değildir...”

(İbn Mâce, Nikâh, 21.)

- "Bir mümin erkek, bir mümin kadına buğzetmesin. Çünkü onun bir huyunu beğenmezse başka bir huyunu beğenir."

(Müslim, Radâ, 61.)

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Peygamberimiz aile hayatının eşler için huzur ve sorumluluk alanı; çocuklar için de şahsiyet inanç, değerler, edep ve iyi alışkanlıklar kazanılan bir eğitim yuvası olduğunu belirtir.
- O kimi zaman eşlerinin görüşüne başvurmuş ve meseleleri onlarla istişare de etmiştir.
- İlk vahyin korku ve heyecanını hanımı Hz. Hatice'nin desteği ile üzerinden atmış, Hudeybiye Antlaşması sonrası yaşadığı bir sıkıntıyı ise eşi Ümmü Seleme'nin fikrini alarak gidermiştir.

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Peygamberimizin gelişiyle birlikte, kız çocuklarının canlarına kıyılması kesin olarak yasaklanmıştır.
- Kız çocuklarını diri diri gömenlerin Allah tarafından hesaba çekileceği bildirilmiş, kız çocuklarının korunup kollanması ve en güzel şekilde yetiştirilmeleri sağlanmıştır.

Rabbimiz buyuruyor ki:

- “Diri diri gömülen kız çocuğunun, hangi günahtan ötürü öldürüldüğü sorulduğu zaman.”

(Tekvîr suresi, 8-9. ayetler.)

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Hz. Âişe annemiz, iki kız çocuğu ile yanına gelen bir kadına yanındaki tek hurmayı vermişti. Kadın hurmayı iki kızı arasında paylaştırdı. Bu olayı duyan Peygamberimiz: *"Her kim bu kız çocuklarının bakımı ve eğitimini üstlenir ve onlara iyilik edip güzel muamelede bulunursa, o kız çocukları onu cehennem ateşinden koruyan bir perde olurlar."* buyurdu.

(Müslim, Birr, 147.)

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Peygamberimiz hiçbir zaman hatalarından dolayı hanımlarını ve çocuklarını azarlamamıştır.
- Torunları Hz. Hasan ve Hüseyin'e arkadaşlarıymış gibi davranmış; bazen torunları sırtında olduğu hâlde namazına devam etmiştir.

Peygamberimiz buyuruyor ki:

- “Kimin çocuğu varsa onunla şakalaşsın, onunla çocuklaşsın.”

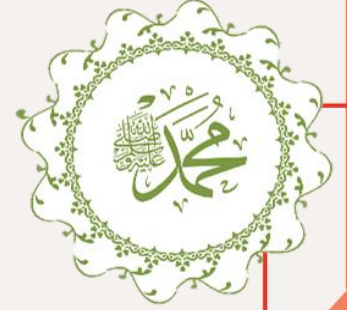
(Deylemî, Müsned-ül-firdevs, C 3, s. 513.)

- “Çocuklarınız arasında adaleti gözetin.”

(Müslim, Hibât, 13.)

- “Çocuklarınıza ikram ve ihsan ile muamele ediniz. Çünkü onlar size Allah’ın armağanıdır.”

(İbn Mâce, Edeb, 3.)

Enes b. Mâlik anlatıyor:

“On yıl hizmet ettim beni bir defa bile azarlamadı.”

(Buhârî, Kitabu'l-Edeb, 22, 26.)

- Peygamberimiz sadece kendi çocuklarını değil başkalarının çocuklarını da din ve ırk ayrımı yapmaksızın sevmiştir.
- Engin bir tevazu içinde çocuklarla her fırsatta ilgilenmiş, şakalaşmış, onları gördüğünde onlara selam vermiş, onların hâl ve hatırlarını sormuş, kusurları hoş karşılamış, hasta olduklarında ziyaretlerine gitmiştir.

- Peygamberimiz bir Yahudi ailenin çocuğunun hastalandığını duymuş ve aileyi ziyaret ederek ona duada bulunmuştur. Sahabilerden biri, o gencin Müslüman olmadığını söylediğinde Peygamberimiz: *"Her doğan fıtrat üzere doğar. Sonra anne babası onu Hristiyan, Yahudi veya Mecusi yapar."* buyurmuştur. Ölüm döşeginde yatan bu genç, Hz. Peygamber'in kendisini ziyaret etmesinden etkilenerek kelime-i şهادet getirmiş ve İslam ile müşerref olmuştur. Bu duruma sevinen Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle diyerek şükürünü ifade etmiştir: *"Benim vasıtamla bu genci ateşten kurtaran Allah'a hamdolsun."*

(Buhârî, Cenâiz, 79.)

➤ **Sizce ideal bir ekonomik hayat nasıl olmalıdır?**

4. Ekonomik Hayatta Değişim

- Arabistan, çöllerle kaplı bir bölge olsa da binlerce yıldır ziraat yapılan ve ürün elde edilen arazi parçaları bulunuyordu.
- Hicaz, hurma; Yemen, buğday; pek çok Mekkelinin bağlarının bulunduğu Taif de üzüm ve zeytin üretimiyle meşhurdu.
- Taif'in bilhassa kuru üzüm ve zeytinyağları Mekkeli tüccarlar vasıtasıyla Hicaz'dan Suriye'ye, Mezopotamya'ya hatta Horasan'a kadar kervanlarla götürülüyordu.

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Araplar için hayvancılık da önemliydi. Özellikle bedeviler ihtiyaçlarının önemli bir bölümünü deve ve keçi sütlerinden ve yünlerinden karşılardı.
- Araplar arasında deve ve küçükbaş hayvanların yanı sıra iyi cins at yetiştiriciliği de yaygın bir geçim aracıydı.

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Mekke; Taif ve Medine'den farklı olarak tarım imkânı olmayan bir şehirdi.
- Mekke'nin önemi; ticaret merkezi olmasından ve ticaret yollarının güvenliğinin sağlanmasından kaynaklanmaktadır.
- Kâbe'nin burada olması; bakımı, korunması ve dinî ibadetlerini yerine getirmek üzere Mekke'yi ziyaret eden hacılara hizmet etmek ve güvenliğini sağlamak da Mekke'nin önemini artıran etkenlerdendir.

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Peygamberimiz kendisine risalet görevi verilmeden önce başarılı bir ticaret hayatı sürdürmüştü, Hz. Hatice'nin kuzeyde Şam ve güneyde Yemen'den getirttiği mallarını Mekke'de satmıştır.
- Peygamberimiz risalet görevinden sonra da şahsi ihtiyaçları için bizzat ticaret yapmaya devam etmiştir.

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- İslam'da asli ve tabii kazanç yolu helal, temiz ve meşru olmasıdır.
- Bu sebeple Peygamberimiz de ashabını her zaman ticarete, üretmeye, çalışmaya teşvik etmiştir.

Peygamberimiz buyuruyor ki:

- “Kişi kendi bileğinin gücüyle (emeğiyle) kazandığından daha hayırlı bir yiyecek yemez. Allah’ın peygamberi Dâvûd Aleyhisselam da kendi bileğinin gücüyle çalışarak kazandığından yerdi.”

(Buhârî, Buyû’, 15; Nesâî.)

- “Herhangi birinizin iplerini alıp dağa gitmesi ve sırtına bir bağ odun yüklenip getirerek onu satması ve Allah’ın bu sebeple onun onurunu koruması, verseler de vermeseler de insanlardan bir şeyler dilenmesinden çok hayırlıdır.”

(Buhârî, Zekât, 50, 53; Buyû’, 15.)

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Peygamberimiz, Tebük seferi dönüşünde Sa'd b. Muâz ile karşılaşp tokalaşmış, ellerinin nasırlaşmış olduğunu görünce bunun sebebini sormuş, o da: "Çoluk çocuğumun nafakasını temin için hurma bahçemde çalışıyorum." cevabını verince Peygamberimiz, Sa'd b. Muâz'ın elini öpmüş ve *"İşte bu eller Allah'ın sevdiği ellerdir."* buyurmuştur.

(Buhârî, Cenâiz, 79.)

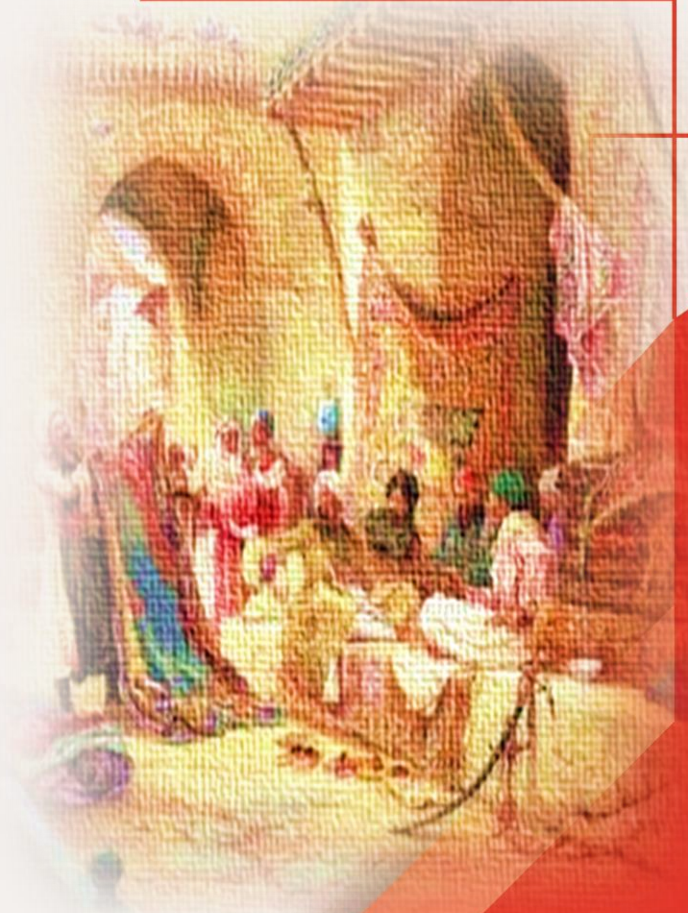
- Mekke'den Medine'ye hicret eden tüccar sahabeden Abdurrahman b. Avf kendisine yapılan yardım tekliflerini kabul etmemiş ve "Bana, çarşının yolunu gösterin." demek suretiyle daha hicretin ilk günlerinde kendi emeğiyle çalışmaya başlamıştır.

(Buhârî, Buyû', 1.)

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Peygamberimizin Medine'ye hicretten sonra kurduğu pazar, Medine'nin en önemli pazarı hâline gelmiştir.
- O, bu pazardaki vergilendirmeyi vergi memurları görevlendirerek ve zaman belirleyerek sistemleştirmiştir.
- Ülke genelinde evvelce alınan gümrük vergilerinin kaldırılması, her türlü malın ülke içindeki dolaşımını ve el değiştirmesini sağlamıştır.

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Peygamberimiz, Medine'deki düzenlemeler gibi Mekke pazarında da bazı değişiklikler yapmış, satıcı ve tüketici haklarına yönelik düzenlemelerde bulunmuştur.
- Pazar yerlerinin denetlenmesi bakımından muhtesiplik görevi oluşturmuş, bazı zamanlar kendisi de denetlemeler yapmıştır.
 - Çarşı ve pazarların düzenini sağlamak, ölçü ve tartıyı kontrol etmek, komşu haklarını gözetmeyenlere gerekli yaptırımı uygulamak ve toplumun huzurunu bozan her türlü hareketi denetlemekle görevli kurum.

Muhtesiplik:

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Peygamberimiz pazar yeri denetimlerden biri esnasında kontrol ettiği bir buğday yığınının alt kısımların nemli olduğunu hissetmiş, nedenini sorduğunda da satıcı, bunun önceki gün yağan yağmurdan kaynaklandığını söylemiştir. Bunun üzerine Peygamberimiz: *"Bunları bu şekilde müşterilerden saklayıp gizleme! Malları onlara oldukları gibi göster!"* demiş ve ardından da *"(insanları) aldatan bizden değildir."* buyurmuştur.

(İbn Mâce, Ticaret, 30.)

- İslam dini;
 - ✓ Faizi ve tefeciliği,
 - ✓ Satılan malı tekrar satmayı,
 - ✓ Pazarlık üzerine pazarlık yapmayı,
 - ✓ Malı ucuza almak için üreticinin pazar fiyatını öğrenmeden malını almayı,
 - ✓ Satın alma niyeti olmadığı hâlde piyasayı yükseltmek amacıyla ve başkalarını kandırmak maksadıyla müşteri kızıştırmayı,
 - ✓ Mal stoklamayı,
 - ✓ Karaborsacılığı
 - ✓ Piyasayı haksız bir şekilde manipüle etmeyi yasaklamıştır.

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- İslam'da haram olan şeyleri almak ve satmak, olmayan bir malı satmak, ölçüde ve tartıda hile yaparak haksız kazanç elde etmek de yasaklanmıştır.

Rabbimiz buyuruyor ki:

- “Ölçüde ve tartıda hile yapanlara yazıklar olsun! Onlar insanlardan bir şey ölçüp aldıklarında tam, fakat onlara vermek için ölçüp tarttıklarında ise eksik ölçer ve tartarlar. Onlar tekrar diriltileceklerini düşünmezler mi?”

(Mutaffifîn suresinin 1-4. ayetler.)

Peygamberimiz buyuruyor ki:

- “(Dikkat edin!) Sizler daha önceki toplulukların helakine (yok olmasına) sebep olan iki işi (ölçü ve tartı) devraldınız.”

(Tirmizî, Buyû’, 9.)

- “...İyi bilin ki Cahiliye Dönemi faizi kesinlikle kaldırılmıştır! İlk kaldırdığım faiz de (amcam) Abbas'ın faizidir.”

(Müslim, Hac, 147.)

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Peygamberimiz ekonomik hayatla ilgili işlerde de ümmetine her zaman örnek olmuş; faizin, yağmacılığın, haksız kazançların normal kabul edildiği toplumu zekât ve sadaka veren, yetimleri, muhtaçları gözeten, yardımlaşmakta yarışan bir topluma dönüştürmüştür.

➤ **Sizce siyaset bir toplum için neden önemlidir?**

5. Siyasi Alanda Değişim

- Peygamberimizin Medine'ye hicretiyle birlikte toplumsal ve siyasi olarak da yeni bir dönem başlamış oldu.
- Müslümanlar Mescid-i Nebi'yi ve etrafındaki binaları inşa ederek toplumsal yapılanmayı, sonrasında da siyasi, idari ve hukuki yapılanmayı gerçekleştirdiler.
- Ensar ile Muhacir kardeş ilan edilerek İslam toplumunun temeli olan birlik ruhu yerleştirilmiştir.

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Mescid'in bir bölümü olan Suffa; hem ilmin mücadelenin hem de bilinçli bir toplum yapılanmasının önemli bir merkezi oldu.

- Suffa'da yetişen sahabiler İslam'ın ilim ve irfanını başka coğrafyalara ve geleceğe taşınmasında önemli görevler ifa ettiler.

- Peygamberimiz hicret ettikten sonra ilk olarak Medine'de yaşayan tüm kabileleri bir araya getiren Medine Sözleşmesi'ni düzenlemiştir.
- Bu sözleşmede toplumun fertleri hak ve menfaatlerde eşit kabul edilmiş, her ferdin can ve mal emniyeti güvence altına alınmış, cezanın suç işleyene ait olduğu, hiçbir suçlunun korunamayacağı bildirilmiştir.
- Böylelikle, Medine yasasının temeli atılmış huzur ve güven içinde yeni bir toplum oluşmuştur.

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Peygamberimizin dinî hüküm ve emirlerle başlatmış olduğu yapısal değişimler başta adalet, liyakat, ahlaki değerler ve eğitim ile devam etmiş; kabileler tek bir çatı ve yeni kimlik altında toplanmıştır.

- Peygamberimiz Medine sözleşmesiyle fertlere tanınan hak ve sorumlulukların yanında, din ve vicdan hürriyetini de belirleyen esasları başarıyla uygulamıştır.
- Bu esaslar hazırlandığı ilk günden günümüze kadar insan hakları açısından insanlığa örnek olmuştur.

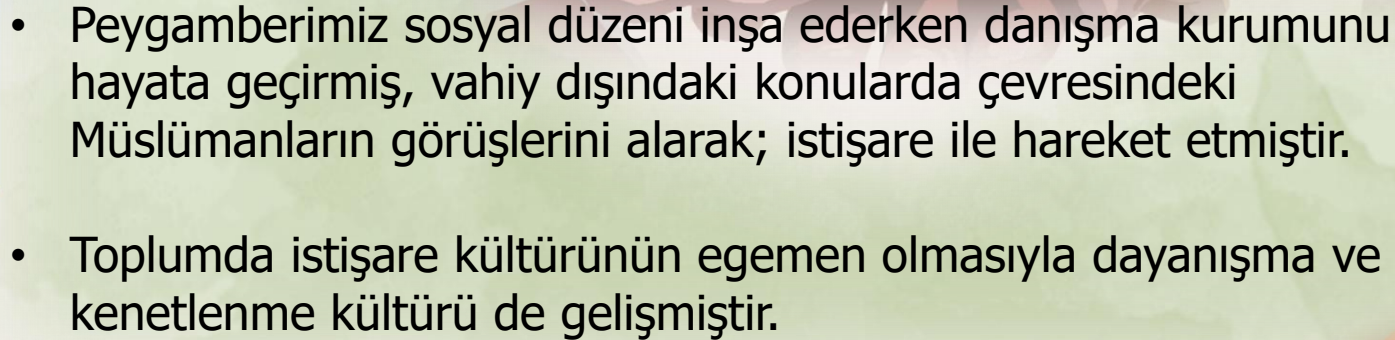
Rabbimiz buyuruyor ki:

- “Allah size, emanetleri mutlaka ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder. Allah size ne güzel öğütler veriyor. Şüphesiz Allah her şeyi işitmekte, her şeyi görmektedir.”

(Nisâ suresi, 58. ayet.)

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

-
- Peygamberimiz sosyal düzeni inşa ederken danışma kurumunu hayata geçirmiş, vahiy dışındaki konularda çevresindeki Müslümanların görüşlerini alarak; istişare ile hareket etmiştir.
 - Toplumda istişare kültürünün egemen olmasıyla dayanışma ve kenetlenme kültürü de gelişmiştir.

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Peygamberimizin istişareyi esas alan yönetim anlayışı birlik ve beraberlik duygusunun Müslümanlarda hâkim olmasını sağlamıştır.
- Bu nedenle sosyal değişimin her safhasında toplumun tüm bireyleri Peygamberimizin devamlı yanında olmuşlardır.

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Peygamberimiz, kabile başkanının bireysel kararının, kâhin ve sâhir sözlerinin kanun kabul edildiği bir toplumu; istişare ile kararlar alınan, tüm bireylerin görüşlerinin değerli olduğu, hukukun üstün tutulduğu medeni bir topluma dönüştürmüştür.

Rabbimiz buyuruyor ki:

- "...Onların işleri aralarında danışma (istişare) ileidir..."

(Şûrâ suresi 38. ayet.)

- "...İş konusunda onlarla istişare et. Bir kere de karar verip azmettin mi, artık Allah'a tevekkül et, (ona dayanıp güven). Şüphesiz Allah, tevekkül edenleri sever."

(Âl-i İmrân suresi, 159. ayet.)

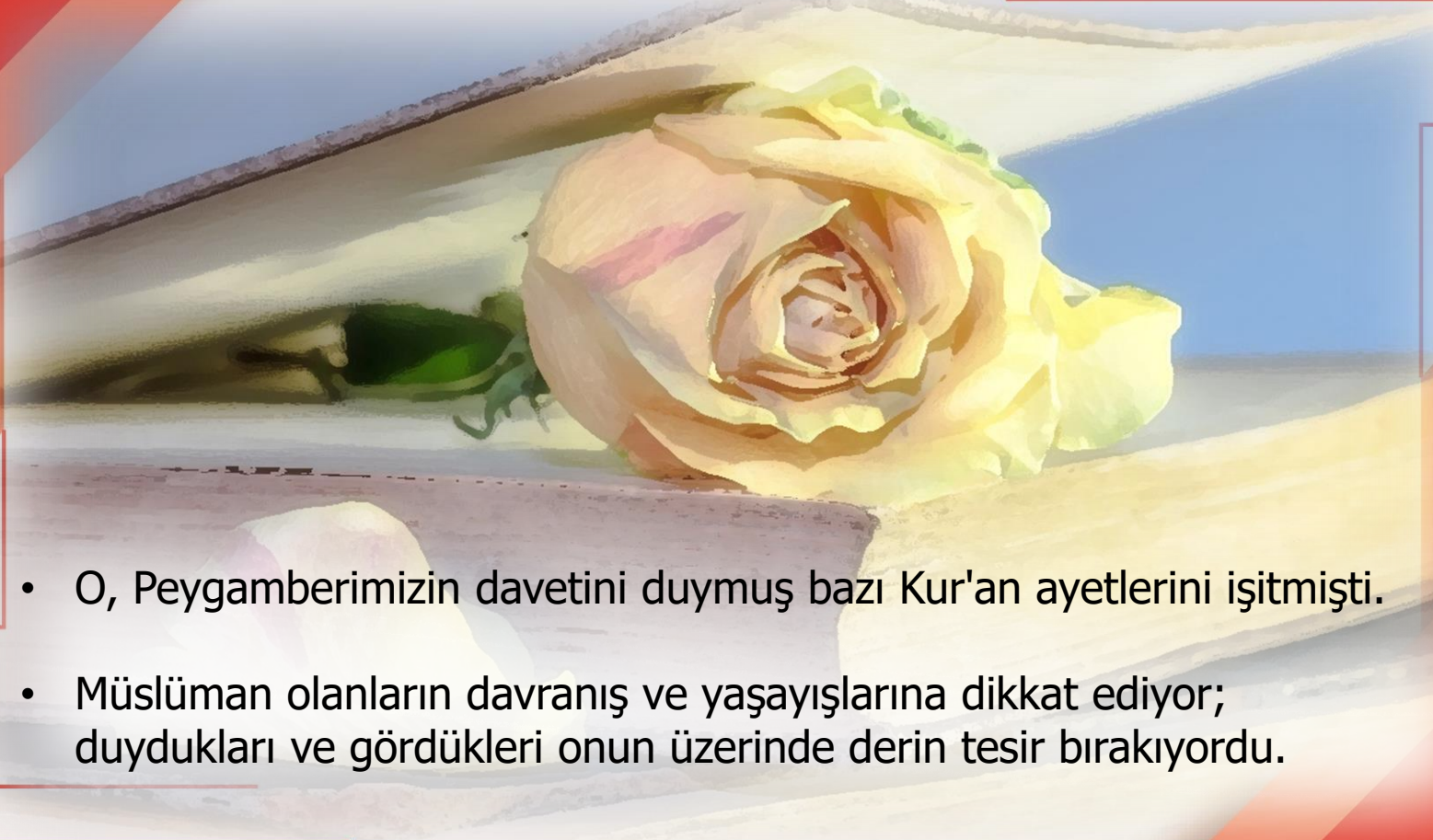
➤ **Mus'ab b. Umeyr
(r.a.) hakkında neler
biliyorsunuz?**

6. Bir Sahabi Tanıyorum: Mus'ab b. Umeyr (r.a.)

- Mekke'de soylu ve zengin bir ailenin oğlu olarak dünyaya geldi.
- Zenginlik ve rahat içinde büyüyen Mus'ab ailesi tarafından çok sevilirdi.
- Güzel yüzlü ve zarif biriydi.
- Çok zengin bir kadın olan annesi, Şam'dan, Hindistan'dan en güzel kumaşları getirtir ve oğluna hayranlık uyandıracak elbiseler diktirirdi.

مُسْعَبُ

- O, Peygamberimizin davetini duymuş bazı Kur'an ayetlerini işitmişti.
- Müslüman olanların davranış ve yaşayışlarına dikkat ediyor; duydukları ve gördükleri onun üzerinde derin tesir bırakıyordu.

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Bir gün Peygamberimizin Dârülerkam'da olduğunu, davete buradan devam ettiğini öğrendi.
- Oraya gitti, Peygamberimizin İslam davetini kabul etti ve oradan Müslüman olarak ayrıldı.

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Müslüman olduğu duyulunca dininden dönmesi için ailesi tarafından hapsedildi, eziyet gördü.
- Gördüğü bütün baskılara rağmen dininden dönmedi.
- Habeşistan'a hicret eden Müslümanlarla birlikte o da hicret etti.

- Onun Habeşistan'dan Mekke'ye dönüşünü Hz. Ali (r.a.) şöyle anlatmıştır:

Resûlullah (s.a.v.) ile oturuyorduk. Bu sırada Mus'ab geldi. Üzerinde yamalı bir elbiseden başka giyeceği yoktu. Resûlullah (s.a.v.) onun bu hâlini görünce, mübarek gözleri yaşla doldu ve *"Kalbini Allah'ın nurlandırdığı şu kimseye bakın! Anne ve babası onu en iyi yiyecek ve içeceklerle besliyorlardı. Allah için bunların hepsini terk etti. Allah ve resulünün sevgisi onu gördüğümüz hâle getirmiştir."* buyurdu.

(İbn Sa'd, Tabakât, C 3, s. 117.)

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Birinci Akabe Biatı'ndan sonra Medineli Müslümanların isteği üzerine, Peygamber Efendimiz tarafından onlara öğretmen olarak gönderildi.
- Musab Medine'de insanlara İslam'ı anlattı; onlara Kur'an öğretti, namaz kıldırdı.
- Medine'nin tanınmış kişilerinin Müslüman olmasını sağladı.

- Bedir ve Uhud savaşlarında Müslümanların sancaktarlığını yaptı.
- Uhud savaşında ortaya çıkan karmaşada Peygamberimizin yanında kalan az sayıda sahabiden biriydi.
- Peygamberimizi canı pahasına korumak için çalıştı ve şehit oldu.

-
- Habbab b. Eret; Uhud'da şehit olduğu gün onu saracak bir kefen bulamadıklarını, bedenini hırkasıyla örtmeye çalıştıklarında başına çekince ayaklarının, ayaklarına çekince başının açıldığını, sonunda başını örttüklerini, ayaklarının üstüne de kokulu bir ot demeti koyduklarını söylemiştir.

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Mus'ab b. Umeyr, İslam'ın ilk öğretmeni ve ilk sancaktarıdır.
- Uhud şehitliğinde, şehitliğin ortasında siyah taşlarla çevrili küçük bölmede Hz. Hamza ile yan yana yatmaktadır.

Rabbimiz buyuruyor ki:

- “Müminler içinde Allah'a verdikleri sözde duran nice erler vardır. Onlardan bazıları sözünü yerine getirip o yolda canını vermiş, bazıları da (şehitliği) beklemektedir. Onlar hiçbir şekilde sözlerini değiştirmemişlerdir.”

(Ahzâb suresi, 23. ayet.)

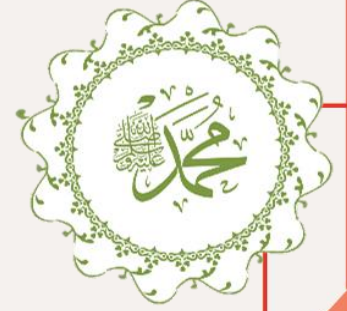
7. Hadisten Hayata

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَدِمَ نَاسٌ مِنَ الْأَعْرَابِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا أَتُقَبِّلُونَ صَبْيَانَكُمْ فَقَالُوا نَعَمْ. فَقَالُوا لَكِنَّا وَاللَّهِ مَا نُقَبِّلُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَمْلِكُ إِنْ كَانَ اللَّهُ نَزَعَ مِنْكُمْ الرَّحْمَةَ

- Hz. Aîşe (r.a.) şöyle rivayet etmiştir:

Bir defasında bedevilerden bir grup insan Resûlullah'ın (s.a.v.) huzuruna gelmişlerdi. Bunlar bir münasebetle: "Sizler çocuklarınızı öper (sever) misiniz?" diye sordular. Sahabiler: "Evet!" dediler. Bedeviler: "Fakat Allah'a yemin olsun ki bizler çocuklarımızı öpüp sevmeyiz." dediler. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.): *"Eğer Allah sizin gönüllerinizden rahmet ve şefkati çekip çıkarmış ise ben ne yapabilirim."* buyurdu.

(İbn Sa'd, et-Tabakât, C 3, s. 117.)

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Cahiliye anlayışı, kalplerde merhamet ve şefkatin olmadığı bir anlayıştır.
- Bu yüzden Yüce Allah tevhit inancını yeniden inşa etmek, insanlığı cehaletten kurtarmak için Peygamberimizi tüm insanlığa rahmet olarak göndermiştir.

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

- Yüce Allah, tevhit inancının son peygamberi Hz. Muhammed (s.a.v.) ile insanlara merhameti, şefkati, güzel ahlakı yeniden öğretmiştir.
- Allah verdiği nimetlerden tüm insanların hak, adalet, sevgi, saygı çerçevesinde yararlanması için hükümlerini açıklamıştır.
- Kur'an'da bildirilen bu hükümleri Peygamberimiz, önce kendisi yaşayarak tüm insanlara örnek olmuş ve onları da İslam'a davet etmiştir.

Ünitemizi Değerlendirelim

1. Cahiliye nedir? Cahiliye zihniyetinin temel özellikleri nelerdir?
2. İslam, cahiliye toplumundan erdemli topluma dönüşümü nasıl sağlamıştır?
3. İslam'ın ekonomik hayata getirdiği değişimler nelerdir?
4. İslam'ın sosyal ve siyasi hayata getirdiği değişimler nelerdir?
5. Mus'ab b. Umeyr'i (r.a.) kısaca tanıtırınız.

Cevaplayalım

3. ÜNİTE /PEYGAMBERİMİZ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

Mekke’de Cahiliye Dönemi’nde yaşanan haksızlık ve zulüm bazı vicdan sahiplerini harekete geçirmiştir. İçlerinde Peygamberimizin de bulunduğu bir grup Hilfu'l-Fudul adı verilen bir antlaşma yapmışlardır. Bundan sonra hiçbir Mekkelinin veya misafirin güçsüz ve yalnız olduğu için haksızlık görmesine izin verilmeyecektir. Kırk yıl sonra bu antlaşmayı hatırlayan Peygamberimiz: *"O antlaşmayı Arapların en değerli mallarına değişmem."* demiştir.

1. Bu bilgidен hareketle aşağıdaki çıkarımlardan hangisine ulaşamaz?

- A) Mekke’de toplumsal kargaşanın yaşandığına
- B) Mekke’de iç barış ve huzuru sağlama yönünde çalışma yapıldığına
- C) Hilfu'l-Fudul sonrasında İslam dininin yayılmasının hız kazandığına
- D) Hilfu'l-Fudul’un Peygamberimiz tarafından her zaman önemsendiğine
- E) Peygamberimizin her zaman mazlum ve mağdurların yanında yer aldığına

Peygamberimiz Bedir Savaşı'nda en yakın kuyuyu karargâh yapmayı çevresindekilerle yaptığı istişare sonucu belirlemiş ve bir sahabinin teklifini kabul ederek karargâhı oraya kurmuştur. Uhud Savaşı'nda arkadaşlarıyla yaptığı istişare sonucunda kendi görüşüne aykırı olan Medine dışında meydan savaşı yapılması kararına uymuştur.

2. Bu bilgidен hareketle Peygamberimiz hakkında aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- I. İşlerini çevresindekilere danışarak yapmıştır.
- II. Farklı fikirlere saygı göstermiştir.
- III. Çoğunluğun görüşüne tabi olmuştur.

- A) Yalnız II
- B) I, II
- C) I, III
- D) II, III
- E) I, II ve III

İslamiyet öncesinde Araplar kabile toplumu idi. Kabile başkanının veya kahinlerin, sihirbazların sözlerinin kanun kabul edildiği toplumsal model vardı. İslamiyet’le istişare ile kararlar alınan, tüm bireylerin değerinin olduğu, güvenliğin sağlandığı, hukukun olduğu bir devlet modeli oluşmuştur.

3. Buna göre Arap toplumu için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Cahiliye anlayışının değişime uğradığı
- B) Kabilecilikte şûra anlayışına yer verilmediği
- C) Zamanla toplumda huzur ve istikrarın sağlandığı
- D) Kabilecilik anlayışının İslam döneminde de aynen korunduğu
- E) İslamiyet öncesi Arap Yarımadası’nda siyasal birliğin olmadığı

Cahiliye Dönemi'nde Arap Yarımadası'nda kadınlar develer gibi alınıp satılmıştır. Oysa Peygamberimiz ilk vahyin korku ve heyecanını hanımı Hz. Hatice'nin desteğiyle üzerinden atmış, Hudeybiye Antlaşması sonrası yaşadığı bir sıkıntıyı ise eşi Ümmü Seleme'nin fikrini alarak gidermiştir. Bunun yanı sıra rızalarını almadan kızlarını evlendirmemiştir.

4. Bu bilgiden hareketle Hz. Muhammed'in (s.a.v.) aile hayatıyla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Ailesine değer vermiştir.
- B) Ailede son kararı kendisi vermiştir.
- C) Sorunların çözümü için istişarede bulunmuştur.
- D) Cahiliye Dönemi'nin anlayışlarının dışına çıkmıştır.
- E) Ümmetine ve insanlığa örnek davranış oluşturmuştur.

Mus'ab b. Umeyr (r.a.) Medine'de Müminlerle el ele vererek imrenilecek bir gayret göstermiştir. Okuyor, okutuyor, namazları kıldırıyor, İslam'ı anlatıyor; davranışları ve konuşmalarıyla sevgi ve saygı topluyor, her gün gönüllerin fethinde birkaç adım daha ilerliyordu. İslamiyet'in Medine'de yayılmasında onun önemli bir yeri olmuştur.

5. Verilen metinde Mus'ab b. Umeyr'in (r.a.) hangi özelliği üzerinde durulmuştur?

- A) Öğreticiliği
- B) Sancaktarlığı
- C) Cömertliği
- D) Muhacirliği
- E) Savaşçılığı

Hazırlayanlar

Kübra UZUN
Hatice Büşra PAKSOY
Furkan ÖZÜDOĞRU

Redaksiyon

Suna AKKURT

Tasarım

Hanife KOYUTÜRK

**DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**